

RETNINGSLINJER FOR ANSVARLIG FORRETNINGSPRAKSIS

I Norske tog arbeider vi for å sikre ansvarlighet og verdige forhold i alle deler av våre verdikjeder. Gjennom vår virksomhet påvirker vi samfunnet og omgivelsene rundt oss. Vi jobber derfor for å ha en ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis som reduserer negativ påvirkning knyttet til mennesker, samfunn og miljø. Disse retningslinjene, inkludert våre etiske retningslinjer for ansatte og leverandørene våre, danner grunnlaget for vår ansvarlige forretningspraksis.

Norske tog skal respektere grunnleggende menneske- og arbeidstakerrettigheter gjennom å ivareta menneskene som arbeider i egen virksomhet og i våre verdikjeder, og bidra til god ressursbruk som begrenser negativ påvirkning på miljø, klima og samfunn. Vi er derfor forpliktet til, og bygger vår forretningspraksis på, prinsipper og rettigheter nedskrevet i Verdenserklæringen om menneskerettigheter, Den internasjonale arbeidsorganisasjonens (ILO) erklæringer om grunnleggende prinsipper og rettigheter i arbeidslivet, FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP, 2011) OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper (OECD 2011/2023) og FNs Bærekraftsmål.

1. AKTSOMHETSVALDERINGER

Norske tog jobber kontinuerlig for å ha effektive aktsomhetsvurderinger for menneske- og arbeidstakerrettigheter, miljø og samfunn på plass. Dette for å unngå å bidra til rettighetsbrudd og negativ påvirkning i vår virksomhet og vår leverandørkjede.

Vi utfører aktsomhetsvurderinger og redegjør for disse offentlig, i tråd med forventningene i åpenhetsloven som vi er omfattet av, og OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv (OECD, 2023).

Norske tog har fokus på å videreutvikle vårt system for å kartlegge, stanse, forebygge og redusere risiko relatert til negativ påvirkning på mennesker, miljø og samfunn. Der våre aktiviteter forårsaker eller medvirker til negativ påvirkning på mennesker, miljø eller dyr skal vi søke å stanse denne aktiviteten, og gjenopprette skaden. Norske togs rutine for gjenoppretting har tydelige føringer for håndtering og oppfølging av brudd og skade.

Tiltak for gjenoppretting utarbeides i en handlingsplan sammen med interessenter, og effekten av tiltakene vurderes og kommuniseres til berørte parter. Der leverandøren er ansvarlig for den negative påvirkningen/skaden er leverandøren også ansvarlig for gjenoppretting. Norske tog skal bruke vår innflytelse til at virksomheten som forårsaker skade arbeider for å redusere risiko for at skade fortsetter eller oppstår i sin virksomhet og i kontrakter med Norske tog. Norske togs rutine for gjenoppretting er en integrert del av virksomhetsstyringen vår.

2. ANSVARLIGE INNKJØP

Norske tog har store anskaffelser. Vi anser ansvarlige innkjøp som et av våre viktigste virkemidler i arbeidet for bærekraftig

forretningspraksis. Norske tog skal tilpasse våre innkjøp slik at vi styrker, og ikke undergraver, leverandørers forutsetninger til å levere på krav som skal sikre gode forhold for mennesker, samfunn og miljø.

Norske tog følger anskaffelsesloven og forsyningsforskriften. Grunnleggende prinsipper om konkurranse, transparens, likebehandling, forutberegnelighet, etterprøvnbarhet, og forholdsmessighet gjelder ovenfor alle våre leverandører, også for det tilfellet det er konstatert eller mistanke om brudd på retningslinjer for ansvarlig forretningspraksis. Norske tog følger statens regler for vektlegging av miljø, klima, menneskerettigheter og andre samfunnshensyn. Vi har utarbeidet retningslinjer for anskaffelser og rutiner som er integrert i Norske tog sin prosjektmodell.

Norske togs etiske retningslinjer for ansatte krever at ansatte ikke forårsaker eller bidrar til brudd på alminnelige og spesielle konkurranseregler.

KRAV TIL LEVERANDØRER

Vi forventer at våre leverandører og samarbeidspartnere arbeider målrettet og systematisk for etterlevelse av våre retningslinjer for leverandører som dekker grunnleggende krav til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, antikorrupsjon, dyrevelferd og miljø. Vi forventer at våre leverandører:

- Følger våre retningslinjer for leverandører (Code of Ethical Conduct for suppliers) for anstendig arbeidsforhold, miljø, anti-korrupsjon, dyrevelferd, arbeider aktivt med aktsomhetsvurderinger, det vil si: gjøre egne risikokartlegginger for negativ påvirkning på mennesker, miljø og dyr og stanse, forebygge og redusere slik påvirkning.
- Viser vilje og evne til kontinuerlig forbedring for mennesker, samfunn, miljø og dyr gjennom samarbeid.
- På oppfordring fra Norske tog kunne dokumentere hvordan de selv, og eventuelt underleverandører, arbeider for å etterleve retningslinjene og øvrige kontraktskrav.

ANTIKORRUPSJON OG HVITVASKING

Norske tog har nulltoleranse for korrupsjon i enhver form. Norske tog skal arbeide aktivt mot alle former for korrupsjon, og for at dette ikke skal forekomme i selskapets forretningsaktiviteter. Korrupsjon omfatter mellom annet alle typer bestikkelser og utilbørlige gaver.

I våre etiske retningslinjer for medarbeidere tydeliggjøres det at ansatte ikke skal medvirke til handlinger som kan bringe dem i et avhengighetsforhold til selskapets kunder, leverandører, eller andre av selskapets forbindelser, som kan hindre objektiv opptreden. Retningslinjene gir tydelige føringer knyttet til anti-korrupsjon, gaver, representasjon og private verv. Medarbeidere skal ta avstand fra enhver uetisk forretningspraksis.

God virksomhetsstyring tilsier at Norske tog må sikre at virksomheten drives på en forsvarlig måte, også hva gjelder hvitvaskingsproblematikk og korrupsjon. Norske tog skal til enhver tid sikre at tilstrekkelige rutiner og tiltak for å unngå korrupsjon og hvitvasking er integrert i virksomheten og at vi setter krav og kontrollerer etterlevelse hos våre leverandører ut ifra en vesentlighetsvurdering.

3. KLIMA OG ENERGI

Norske tog skal ha oppdatert kunnskap om våre klimagassutslipp. Vi har identifisert muligheter for utslippskutt i både egen virksomhet og i verdikjeden som skal følges opp gjennom eksempelvis tiltak, samarbeid og leverandørdialog. Norske tog skal også gjennomføre jevnlig klimarisikoanalyser for å sikre at risikoene og mulighetene knyttet til klima er hensyntatt i Norske togs beslutninger og prosjekter.

Norske tog skal ved anskaffelser av nye tog legge til rette for at våre tog er klare for å bruke fornybare energikilder i takt med at infrastrukturen gjør det mulig. Vi skal søke kontinuerlig forbedring og reduksjon av energiforbruk som del av vår forvaltning av togparken.

4. MILJØ, SIRKULARITET OG MATERIALGJENVINNING

Norske tog minimerer miljøpåvirkning ved å sikre gjenvinning av materialer og avfall i forvaltning og utfasing av våre tog. Vi skal tenke sirkulært i hele togets livsløp; fra våre anskaffelser, til hvordan vi forvalter togparken og faser ut tog. Våre tog skal avhendes i henhold til avfallshierarkiet, og ved anskaffelser setter tilstreber vi en ombruks og materialgjenvinningsandel ved avhending av tog på over 90 %.

Vi skal stille tydelige krav knyttet til sirkularitet og livssyklus-kostnader i våre prosjekter og kontrakter. Leverandørdokumentasjon på hvordan aspekter knyttet til miljø og vesentlige påvirkninger på miljø skal ettergås og vurderes av Norske tog. Norske tog skal etterspørre dokumentasjon på relevante standarder på at leverandører av de varer og tjenester som kjøpes inn jobber med kontinuerlig forbedring og styring av sin virksomhet.

Norske tog skal bruke kjente standarder i den utstrekning det lar seg gjøre, for å muliggjøre effektive prosesser hos våre tilbydere og kontraktspartnere. Vi skal sette leverandørkrav om miljøsertifisering ISO14001 i alle anskaffelser hvor dette er relevant.

Vi kommuniserer åpent om påvirkninger vi har på miljø, sirkularitet og materialgjenvinning, og håndtering av påvirkningen i vår årlige bærekraftsrapport.

5. UNIVERSELL UTFORMING AV TOG

Norske tog aksepterer ingen former for trakassering og jobber aktivt for likestilling og mot diskriminering i måten vi forvalter vårt oppdrag om å anskaffe og forvalte tog.

Muligheten for å velge togtransport er viktig også for passasjerer med nedsatt funksjonsevne, og Norske tog skal derfor tilfredsstillende TSI PRM-forskriften og etterstrebe universell utforming av tog i alle toganskaffelser for å legge til rette for at alle mennesker, uavhengig av funksjonsnedsettelse kan få adgang til togene. Norske tog skal sikre brukervedvirkning i alle vesentlige faser av anskaffelsesprosjektene.

6. LIKESTILLING, MANGFOLD OG INKLUDERING

Norske tog skal tilby sine medarbeidere et arbeidsmiljø hvor folk trives og får utviklet seg både profesjonelt og menneskelig. Dette innebærer å ha tydelige og gode rammer for våre ansatte. Norske tog aksepterer ingen former for trakassering og jobber aktivt for

likestilling og mot diskriminering i alle former. Spesielt jobber vi mot diskriminering på bakgrunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, samt kombinasjoner av disse grunnlagene.

Vi skal hindre diskriminering og sikre likebehandling ved rekruttering, forfremmelse og kompetansegivende etter- og videreutdanning.

Våre etiske retningslinjer for ansatte gir tydelige forventninger til de ansatte knyttet til menneskeverd, likestilling og integrering.

7. FAGORGANISERING OG ARBEIDERREPRESENTASJON

Norske tog støtter opp om retten til fri fagorganisering og andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon. Vi skal involvere arbeiderrepresentanter i vårt arbeid med bærekraftig forretningspraksis.

LAND UNDER HANDELSBOIKOTT

Norske tog, inkludert våre leverandører og samarbeidspartnere, skal unngå handelspartnere som har aktiviteter i land som er pålagt handelsboikott av FN og/eller norske myndigheter.

INTERESSENTINVOLVERING

Norske tog jobber for å kontinuerlig forbedre og videreutvikle dialog med våre interessenter og ta ansvar i verdikjeden for å få informasjon om hvorvidt våre aktiviteter, og vår leverandørkjede har negative påvirkninger, og hvordan vi eventuelt skal håndtere disse. I vår rutine for gjenoppbygging er interessentkartlegging og -dialog en forutsetning for å kunne gjennomføre tilstrekkelige tiltak.

I anskaffelsesfasen sikrer vi interessentkartlegging og -dialog ved å gjennomføre grundige aktsomhetsvurderinger, og ved å stille tydelige og høye krav i anskaffelser. I Norske togs prosjektmodell har vi rutiner for interessentkartlegging. Kartleggingen skal få frem hvilke interessenter (personer, grupper, organisasjoner) som kan bli berørt av eventuelle tiltak/prosjekt og avdekke mulige interessekonflikter.

VARSLING OM KRITIKKVERDIGE FORHOLD

Norske tog har i samarbeid med en ekstern aktør opprettet en felles varslings-tjeneste. Varslingstjenesten kan benyttes av både interne og eksterne interessenter og varslinger kan skje muntlig eller ved skriftlig henvendelse til Norske tog eller ekstern varslings-tjeneste. Norske tog skal kommunisere sine varslingsrutiner. Varslinger skal håndteres profesjonelt, nøytralt og uavhengig i tråd med arbeidsmiljølovens krav og intensjoner. Varslingstjenesten skal videre bidra til sikkerhet og trygghet for varslere, særlig hva angår fortrolighet og anonymitet, og skal kunne brukes uten frykt for konsekvenser og gjengjeldelse.

SAMARBEID OG DIALOG I JERNBANESektoren

I tillegg til Norske tog, så består jernbanesektoren i Norge av Jernbanedirektoratet, infrastrukturforvalteren Bane NOR, Entur, togselskapene og en rekke entreprenører. En god dialog mellom aktørene i jernbanesektoren er viktig for å enes om felles problemstillinger som kan løses best sammen. Norske tog skal derfor være en konstruktiv og proaktiv aktør i sektoren, og vi skal

dra nytte av samarbeid for å adressere viktige temaer som angår Norske togs arbeid med klima, miljø og sosial bærekraft.

I vårt arbeid med bærekraft, er samarbeid i sektoren identifisert spesielt viktig i vårt arbeid for sikre lang levetid for togene gjennom godt vedlikehold, å redusere klimagassutslipp, øke grad av sirkularitet og materialgjenvinning, både ved vedlikehold og avhending av tog, oppnå sikkerhet i, og universell utforming av, togtransport.

Deltakelse i forsknings- og utviklingsprosjekter og i faglige nettverk muliggjør at vi kan samarbeide om, være oppdaterte på og påvirke utvikling i jernbanesektoren.

FORPLIKTELSE OG OPPFØLGING AV RETNINGSLINJER

Medarbeidere og styret i Norske tog forplikter seg årlig til etiske retningslinjer og retningslinjer for ansvarlig forretningspraksis.